

Projekt „ARVID – Bolji pristup pravima iz Direktive o žrtvama za osobe s invaliditetom“ provodi Hrvatski pravni centar u partnerstvu s Ministarstvom pravosuđa Republike Hrvatske, Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom (HR), Udrugom za podršku žrtvama i svjedocima (HR), Mirovnim inštitutom (SI) i Udrugom Altra (SI).

SAŽETAK RASPRAVE NA OKRUGLIM STOLOVIMA S DIONICIMA

DRUGA SKUPINA DIONIKA: ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA KOJE PREDSTAVLJAJU OSOBE S INVALIDITETOM AKTIVNE NA PODRUČJU PRAVA ŽRTAVA

Okrugli stol 3 – sudionici¹ iz Zagreba

Petak 14. svibnja 2021. od 10 do 12 sati; online putem aplikacije Zoom

Sudionici: *Ivana Andrijašević, Udruga za podršku žrtvama i svjedocima; Anamaria Drožđan-Kranjčec, Ženska soba; Sara Kaurin, Hrvatski pravni centar; Jadranka Krstić, Hrvatski savez gluhih i nagluhih (HSGN); Joško Matić, Udruga invalida rada Zagreb (UIR Zagreb); Leke Sokolaj, Hrvatski savez udruga invalida rada (HSUIR); Lorena Vovk, Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske (SOIH); Justina Zajc, prevoditeljica za znakovni jezik, Hrvatski savez gluhih i nagluhih.*

Facilitatori: Elizabeta Ivičević Karas i Zoran Burić, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

SAŽETAK RASPRAVE

Na raspravi su prikazani rezultati istraživanja na uzorku osoba s invaliditetom koje su ujedno i žrtve kaznenih i/ili prekršajnih djela te preporuke za unapređenje politika i praksi koje podupiru pristup osoba s invaliditetom (OSI) koje su ujedno i žrtve pravima zajamčenim Direktivom o žrtvama.

Sudionicima su predstavljene preporuke jedna po jedna, raspravljalo se o svakoj pojedinačno te su zajednički doneseni sljedeći zaključci:

¹ Napomena: Izrazi koji se koriste u ovom dokumentu za osobe u muškom rodu uporabljeni su neutralno i odnose se na muške i ženske osobe.

1. Uvodno su se sudionici složili kako je potrebno pristupati svim žrtvama na jednak način uz uvažavanje posebnog pristupa jer su OSI posebno ranjive skupine. Također, složili su se da je generalni zaključak koji je proizašao iz ovoga istraživanja kako su OSI koje se ujedno i žrtve kaznenih djela i/ili prekršaja posebna kategorija osoba koja ne pripada nijednom od da dva svijeta jer nisu prepoznate u postojećem sustavu za pomoć žrtvama kaznenih djela, a ni u radu udruga koje se prvenstveno bave pružanjem pomoći podrške OSI. Opći je zaključak proizašao iz ovoga istraživanja i potvrđen na ovom stručnom skupu kako su OSI žrtve u najvećem broju slučajeva ekonomski ovisne o počiniteljima, odnosno članovima svoje obitelji.
2. U odnosu na prvu preporuku koja se odnosi na sustavnu i dugoročnu izgradnju javno financiranog sustava podrške za OSI koji će toj kategoriji osoba omogućiti egzistencijalnu emancipaciju od osoba čijem su nasilju izložene zaključeno je kako je važno uspostaviti suradnju državnih institucija s civilnim sektorom, unaprijediti suradnju svih organizacija/institucija koji rade sa žrtvama, a posebice s udrugama OSI, pri čemu je vrlo važno osigurati i teritorijalnu pokrivenost tih organizacija u cijeloj državi, s obzirom da je postojao problem pokrivenosti organizacija koje se bave pomoći i podrškom žrtvama, a uspješno se prevladao mrežom podrške suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela. Također, iznesen je prijedlog da se u svakoj županiji napravi mala mreža organizacija koju bi koordinirala krovna organizacija OSI za podršku žrtvama i svjedocima na tom području, a s obzirom na problem nedostatka informiranosti OSI koje su ujedno i žrtve o tome koja su njihova prava kao žrtve, kako i kome se obratiti. Pritom je istaknut primjer gluhih osoba koja su žrtve nasilja u obitelji, a nisu se mogle informirati o svojim pravima i kome bi se mogle obratiti jer im je nužan prevoditelj zbog specifičnosti načina komunikacije. Nadalje, nužno je ostvariti međusobnu povezanost svih organizacija civilnog društva (onih koje se bave OSI i organizacijama u sklopu mreže podrške žrtvama) te organizirati zajedničke edukacije na kojima mogu sudjelovati svi dionici i razmjenjivati svoja znanja i iskustva.
3. U odnosu na druću preporuku koja se odnosi na uklanjanje prepreka koje onemogućuju ili otežavaju fizički pristup OSI policijskim tijelima i tijelima kaznenog ili prekršajnog pravosuđa, svi su se sudionici složili kako postoji problem fizičkog pristupa institucijama, organizacijama i različitim uslugama na koje OSI imaju pravo, pa i onda kada su žrtve kaznenih djela ili prekršaja. Također, zaključeno je kako bi se jedinicama lokalne i regionalne samouprave (gradovima i županijama) trebala uputiti inicijativa za dodjelom odgovarajućih prostora (na nižim katovima ili u zgradama s liftom) koji su pristupačni OSI budući da jedinice lokalne i regionalne samouprave najčešće dodjeljuju udrugama prostore na korištenje za njihov rad. Pritom je također istaknuta važnost specifičnog pristupa svakoj osobi s obzirom na pojedini invaliditet te važnost kompletne edukacije na svim razinama – u sudstvu, policiji, zdravstvu, centrima za socijalnu skrb, itd.
4. U odnosu na treću preporuku koja se odnosi na uklanjanje prepreka koje otežavaju mogućnost odgovarajuće komunikacije između OSI i policijskih službenika i službenika kaznenog ili prekršajnog pravosuđa te imenovanje koordinatora za osobe s invaliditetom zaključeno je da je prihvatljiva ideja imenovanja koordinatora unutar institucija (ne mora imati taj naziv), odnosno osobe koja bi bila zadužena za dodatnu edukaciju u ovom području s obzirom na specifičnosti i prava OSI, koja bi pomogla u komunikaciji s OCD koje pružaju podršku žrtvama i OCD OSI, što bi trebalo doprinijeti

da se i lakše prepoznaju određene vrste invaliditeta i općenito prilikom ostvarivanja svih prava OSI koje su ujedno i žrtve.

5. U odnosu na četvrtu preporuku koja se odnosi na **podizanje informiranosti OSI o pravima koje imaju kao žrtve kaznenih djela ili prekršaja** zaključeno je kako je nužno povezivanje udruga koje pružaju pomoć i podršku OSI i udruga koje pružaju pomoć žrtvama kaznenih djela. Postoje već neki vrlo dobri primjeri suradnje koje je potrebno dalje poticati i unaprjeđivati. Istaknuto je kako je vrlo važno da OSI koje su žrtve znaju gdje, odnosno na kojoj adresi mogu dobiti sve informacije o svojim pravima, upute i smjernice gdje mogu podnijeti prijavu kaznenog djela ili prekršaja. Također, prilikom diseminacije informacija o pravima važno je voditi računa da ne vrijede ista pravila diseminacije za sva područja, negdje će odličnu prolaznost imati radijske emisije, a negdje (primjerice u ruralnim područjima) će bolju vidljivost ostvariti plakati i letci na mjestima društvenih događanja (pošta, čekaonice domova zdravlja, lokalna mjesta druženja i slično).
6. U odnosu na petu preporuku koja se odnosi na **provođenje edukacije među službenicima nadležnih tijela o posebnostima OSI i prilagođenom postupanju prema njima** istaknuta je važnost međuinstitucionalne suradnje državnih institucija s OCD, posebice s udrugama OSI te bi bilo vrlo korisno raditi na zajedničkim mješovitim edukacijama u koje bi bili uključeni svi dionici, a ne voditi paralelne edukacije. Pritom je naglašeno kako treba uključiti i odvjetničku komoru i javnobilježničku komoru budući da odvjetnici i javni bilježnici također imaju važnu ulogu u osiguravanju pravilnog postupanja u ostvarivanju svih prava OSI.
7. U odnosu na šestu preporuku koja se odnosi na **razvijanje svijesti o posebnim potrebama OSI koje su žrtve kaznenih djela unutar sustava podrške žrtvama kaznenih djela, kao i programsko povezivanje udruga OSI s organizacijama civilnog društva okupljenima u Mrežu podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela**, zaključeno je kako je važno jačati suradnju i inicijativu za suradnjom između državnih institucija, konkretno nadležnih ministarstava, mreže podrške žrtvama i svjedocima kaznenih djela sa OCD koje se bave OSI na svim razinama, a postoje i inicijative prema Pravobraniteljici za osobe s invaliditetom. Također je potrebno jačati suradnju na svim razinama, jačati kapacitete postojećih udruga i povezivanje (bilo programsko, bilo neformalno) OCD OSI i organizacija u okviru mreže podrške žrtvama kaznenih djela. Ujedno, nužno je inzistirati na financijskoj podršci države s obzirom da udruge pružaju socijalne usluge i obavljaju primarnu djelatnost, čime se čak zanemaruje i njihova zagovaračka aktivnost, a posebice imajući u vidu da putem europskih projekata (kojima se OCD uglavnom financiraju) više ne mogu biti predmetom financiranja tekući poslovi tih udruga jer se smatra da je država odgovorna i dužna osigurati obavljanje primarne djelatnosti.
8. U odnosu na sedmu preporuku koja se odnosi na **udruge OSI koje već od inicijalnog kontakta OSI s tijelima kaznenog ili prekršajnog pravosuđa mogu biti uključene u postupke pojedinačne procjene OSI žrtava kaznenih djela i prekršaja, kao i da bi predstavnici tih udruga mogli u značajnoj mjeri preuzeti ulogu osobe od povjerenja**, sudionici su se složili kako je od velikog značaja proaktivan pristup koji je primjetan u posljednje vrijeme među udrugama OSI i udrugama koje su članice mreže podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela. U odnosu na pojedinačnu procjenu žrtve

postoje zaista šire mogućnosti suradnje, koje bi se mogle reflektirati na zajedničke edukacije i jačanje međuinstitucionalne suradnje.

9. Na ovom stručnom skupu sudionici su zauzeli zajednički stav o važnosti osnaživanja i informiranja OSI o njihovim pravima, jačanju pristupačnosti institucija i različitih tijela, osnaživati sve OCD, ali i centre za socijalnu skrb koji imaju važnu ulogu u pružanju podrške i pomoći OSI koje su žrtve da prijave kazneno djelo ili prekršaj te da budu u mogućnosti koristiti sva prava i usluge koje postojeći sustav predviđa. Pritom je istaknut dobar primjer iz SOIH-a gdje se pruža podrška na istoj razni, tzv. Peer Counselling, gdje žena koja je OSI i žrtva nasilja u obitelji temeljem svog iskustva pruža podršku i ohrabrenje drugoj ženi žrtvi nasilja.